

Dėl paminklo karaliui Mindaugui ir karalienei Mortai

2003 metais Lietuva iškilmingai paminėjo karaliaus Mindaugo karūnavimo 750 metines. 2010 m. liepos 6 d. Lietuva minės pirmo Lietuvos karaliaus Mindaugo vainikavimo 757 metines.

Didysis Lietuvos kunigaikštis Mindaugas jau XIII a. priėmęs Krikšto sakramentą padėjo Lietuvos valstybingumo pagrindus. 1253 metų liepos 6 d. popiežius Inocento IV bulėjės sprendimu Mindaugas su žmona Morta vainikuotas Lietuvos karaliumi. Legenda byloja Mindaugo žmona Morta buvus kilmingų Latgalių Medelonų pilies valdytojo dukterim. Mindauga, vykstantį į uošvija guosti Mortos tėvų dėl dukters mirties ir čia buvęs užkluptas samokslininkų. 1263 m. Mindaugas buvo nužudytas drauge su dviem sūnumis ir palaidotas Agluonoje.

Pirmasis žinomas liudijimas apie Mindaugo kapavietę Agluonoje mus pasiekė iš XVII a. savo raštuose mini, jog 1618 m. Agluonoje, šalinant kažkokio seno bokšto griuvėsius, buvo rasta juodo marmuro antkapinė plokštė, liudijanti Mindaugo kapą su išlikusiu teksto nuorašu. Jis skelbia, kad „šioje žemėje ilsisi Mindaugas, kunigaikštis lietuvis, kuriam gyventi ir mirti buvo garbė, garbės reikalas. /.../ Karaliumi iš kunigaikščių /.../ tapęs pirmuoju /.../ Stabų garbintojas dvilypis. /.../ Ir nebūdamas saugus klasta žiauriai /.../ nužudytas išganymo metais 1263 rugsėjo 12“

HA CR E O I E S G T M I N D O G O :
 D V I L T V A N S . . . E . . .
 V I V E R E C I V T T A E T O B I
 R E F V T T . M I N R . S . O . . .
 T N I R E * E . V . E N N I X . N I O
 P R I N E P S . N N I I D U . . . L T . O
 B R E E S T E . E . V E T V I T S P
 A S V I E C V O E L . . . S . O . G S T E F
 A M I M E L I I . S A V T T S P E T E N A E R .

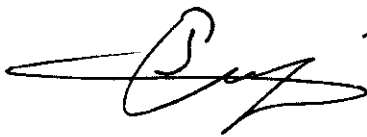
Mindaugo kapo plokštės teksto nuorašas

Pasak vienų, Mindaugas palaidotas ten pat, Agluonoje, pilkapyje į vakarus nuo bažnyčios, prie dabartinių kapinių. Kiti gi teigia, kad Mindaugo palaikai esą buvę perkelti į Agluonos bažnyčia, po altoriumi, kur prie pirmo pilioriaus į dešinę nuo altoriaus dominikonai buvo pritvirtinę atminimo lentą su užrašu „Didžiajam Lietuvos valdovui Mindaugui“.

Pagarbiai traktuojama legenda apie Mindaugo žūtį Agluonoje ir Mortos kilmę iš latgalių rodo, kad tai buvęs pirmasis ir vienintelis baltų karalius, stengęsis suvienyti aplinkines baltų gentis.

Karaliaus Mindaugo ir Karalienės Mortos kapavietės pažymėjimo ir paminklo, įamžinančio Karaliaus Mindaugo žūteies vietą pastatymas Agluonoje, primintų lietuvių buvusių žygių šlovę, o legenda apie Mindaugo kapą Agluonoje ir latgališką Mortos kilmę būtų dar svarbesnė – ji amžiams sujungtų abi likusias baltų tautas – lietuvius ir latvius.

Lietuvos Respublikos Seimo narys

Edmundas Pupinis

Vilniaus dailės akademijos
 Prorektorius mokslui ir menui

prof. Arvydas Šaltenis

Utenos apskrities viršininkas

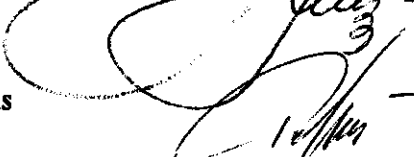
Egidijus Puodžiukas

Utenos rajono savivaldybės meras

Alvydas Katinas

Utenos Dailės mokyklos direktorius

Jonas Pleckevičius

LR prezidentam Valdim Zatleram
V.Em. Jānim kardinālam Pujatam
Rēzeknes – Aglonas diecēzes V.E. bīskapam Jānim Bulim
LR Kultūras ministram Intam Dālderim
Lietuvas Republikas vēstniekam Antanam Valionim

Par pieminekli karalim Mindaugam un karalienei Martai

2003.gada 6.jūlijā Lietuva svinēja karaļa Mindauga kronēšanas 750.gadadienu.

Lietuvas dižkunigaitis Mindaugs 13.gs.apvienoja baltu zemes un lika pamatus Lietuvas lielvalstij. Pats pieņēma kristīgo ticību un nokristīja tautu. 1253.gada 6.jūlijā ar Romas pāvesta Innocenta IV svētību kronēts par Lietuvas karali, reizē ar viņu kronēta arī karaliene Marta. 1263.gadā Lietuvas augstmaņi Mindaugu un divus viņa mazgadīgos dēlus nogalina. Šī karaļa slepkavība ir notikusi it kā ceļā uz Aglonu. Uz turieni, kā vēsta samērā populārā leģenda, Mindaugs ir devies pie sievas radiem, jo karaliene Marta ir bijusi Madalānu pils kunga meita. No Aglonas. Latviē. Mindaugs Aglonā arī apbedīts. Tā stāsta leģenda. Bet vai tikai leģenda?

17.gs.luterāņu mācītāja J.F.Rīvija hronikā minēts fakts, ka 1618.gadā Aglonā, novācot kāda torņa drupas, ir atrasta marmora plāksne. Līdz mūsdienām tā nav saglabājusies. Taču ir saglabājies latīņu teksta noraksts, no kura var saprast, ka te atdusas karalis Mindaugs, kurš noslepkavots 1263.gada 12.septembrī.

HA CR E O I E S G T M M N N D O S P ?
D V I L T V A N I S . . . E . . .
V I V E R E C I V T I E E T O B I
R E F V T . H N R S . O . . .
T N I R E * E O V E N N I X N I O
P R I N C E P S N N I D U L S C L D
D R E E S T E S E V E T V I T S S
A S V E C V O E L C S O C S S E T
A M I M E L . . . S A V T T S E T E N O E R .

Teksts uz Mindauga kapakmens plāksnes

Pēc vienas versijas izriet, ka torņa drupas bijušas pie tagadējiem kapiem. Taču pastāv arī tāds uzskats, ka Mindaugs ticis pārapsēdīts baznīcā zem altāra.

Mindauga kapavietas iezīmēšana Aglonā un karalienes Martas piemiņas iemūžināšana būtu gadsimta notikums ar Eiropas skanējumu. Zeme, uz kuras iecerēts celt pieminekli, pieder Aglonas bazilikai.

Uzbūvējot pieminekli karalim Mindaugam un karalienei Martai, tas būtu piemineklis vēsturiskajai baltu vienībai un cerīga zīme lietuvju – latvju tautu nākotnei.

Rēzeknē, 2010.gada 11.martā

**Latvijas Mākslas akadēmijas profesors,
Rēzeknes Mākslas un dizaina
vidusskolas direktors**

Osvalds Zvejsalnieks

**Rēzeknes latgaliešu kultūras
biedrības izpilddirektors**

Pēteris Keišs

Aglonas bazilikas dekāns

Andris Aglonietis

**Latvijas Zinātņu akadēmijas akadēmiķis,
Latvijas Mākslas akadēmijas profesors**

Ojārs Spārītis

Latvijas Universitātes profesors, Dr.habil.hist.

Kārlis Počs

Dr.habil.phil.

Pēteris Zeile

**Latvijas Lietuviešu kopienas
priekšsēdētāja**

Jovita Budzinauskiene

Aglonas novada domes priekšsēdētājs

Igors Reščenko

O.Zvejsalnieks
64622787, e-pasts: rmv@inbox.lv
Rēzeknes Mākslas un dizaina vidusskola
Baznīcas 34a, Rēzekne, LV - 4601